

'Als ik eens weg wil, nou dan is het huis te klein'

Door Hilda Bouma

"De godganse dag loop ik te rennen voor jullie. Maar als ik eens weg wil, nou, dan is het huis te klein!" Als mijn moeder dit zei, wist ik dat de rapen gaar waren. Het is zo vanzelfsprekend dat vrouwen altijd thuis zijn, klaar staan voor man en kinderen met thee en de krant. Maar steeds meer vrouwen nemen met deze dagvulling geen genoegen en breken uit de vier benauwde muren.

Monique Jongerius heeft daar een boek over geschreven: 'Als het huis te klein wordt. Afgelopen vrijdag werd het eerste exemplaar aangeboden aan Liesbeth den Uyl.

Dertien vrouwen met weinig opleiding

vertellen waarom ze iets buiten de deur zijn gaan doen. Vrouwen uit Groningen, Scheveningen en Hoensbroek. Oudere vrouwen, gescheiden vrouwen, een Turkse vrouw en een Surinaamse.

Sommigen gingen op zoek naar een bezigheid, het maakte niet veel uit wat, als ze maar uit dat huis kwamen. Anderen rolden er toevallig in omdat ze in hun buurt te maken kregen met stadsvernieuwing of op een gifbelt bleken te wonen.

De buurt is een vrouwenzaak, zegt Monique Jongerius. Ze is de schrijfster van 'Als het huis te klein wordt' en opbouwster in Zuid-Holland. In het boek vertellen vrouwen waarom de buurt zo belangrijk voor ze is. Zoals Babs La Crois die 'om de kinderen' naar Purmerend is verhuisd, maar dolgraag terug zou willen naar de Jordaan in Amsterdam. Een groene weduwe over haar depressie: "Ik kwam mijn huis niet uit, hield de gordijnen dicht en het licht uit. (...) In de Jordaan zou het anders verlopen zijn. Daar zit je centraal. Je gaat een keer naar je zus, je moeder of een vriendin. Je hebt afleiding. Maar elke keer een tientje voor de bus kon ik toen niet missen. En dan het gezeul in de bus met twee kinderen en een kinderwagen en 't overstappen."

De buurt is niet alleen hun woonplaats, verduidelijkt Jongerius, vrouwen winkelen er ook, brengen er hun kinderen naar school, enzovoort. "Voor vrouwen is de buurt hun tweede huis."

"In buurthuizen doen vrouwen vaak het onzichtbare werk, ze zetten koffie en brengen de buurtkrantjes rond," zegt Jongerius. "Dat vindt iedereen wel aardig, maar of het nu zo belangrijk gevonden wordt... De laatste tijd is dat aan het veranderen, je ziet steeds meer vrouwelijke voorzitters, meer vrouwen gaan het woord voeren als er met de gemeente gesproken moet worden. Het is nog niet in grote getalen, maar langzaam maar zeker komen er meer vrouwen in comités en buurtverenigingen."

Jongerius heeft met dit boekje de stand van zaken willen opmaken. Maar ze hoopt ook dat andere vrouwen na het lezen van het boek gestimuleerd zullen worden ook iets te ondernemen. "Het is voor vrouwen belangrijk dat ze zich ontwikkelen. Dat ze tot de ontdekking komen: 'Hé ik ben tot veel meer in staat dan ik altijd dacht.'"

Uitbreken uit die vier muren is voor sommige vrouwen niet zo makkelijk. Na haar scheiding verhuisde Gerda Landsmeer met haar dochter van een klein Zuidhollands dorp naar een flat in Dordrecht. De eerste vier jaar daar waren moeilijk. Ze las een oproep in het wijkkrantje voor mensen die iets aan de hoge woonlasten wilden doen. In het boek zegt ze hierover:

"Daar ben ik op afgegaan. Ik wilde mensen ontmoeten. Nog steeds kende ik niemand uit mijn flat. Dit was een mogelijkheid. Maar was het alleen om praten gegaan, dan had ik t niet gedurfd. Door die hoge woonlasten had ik een reden."

"Dat ik dat gedurfd heb... het was een enorme drempel voor mij," zegt Gerda nu. Waarom was die drempel zo hoog? "Ik kom van een dorp, daar moet je precies in het paadje lopen dat voor je uitgestippeld is. Ik was gescheiden, kwam in een flat en ik wist niet eens wat huursubsidie was. Het heeft vier jaar geduurd, er moest iets gebeuren, maar ik wist niet wat. Die eerste avond zei ik niet veel. Ik dacht: ze horen vast dat ik niet uit de stad kom."

Inmiddels werkt Gerda in het informatie-centrum in haar buurt. "Nu help ik zelf mensen die drempel over te komen."

Aanbellen

Niet alleen de drempel om iets te gaan doen is hoog, ook als je eenmaal binnen bent, kun je veel obstakels tegenkomen. Katrien van de Zwaag zit in een buurtcomité in Groningen. Over de eerste vergadering:

"Er werd een taal gesproken waar ik geen bal van snapte. Ik was wèl zo nieuwsgierig dat ik ben teruggegaan. (...) Ik vroeg de dingen die ik niet snapte, zoals het woord 'notuleren.'"

Jenny Jussen uit Hoensbroek heeft op een handige manier een heel hoge drempel genomen. Ze zit in de redactie van de wijkkrant. Het is geen duidelijke keus van haar, maar 'ze wilde af en toe eens het huis uit. Op een gegeven moment moest er een verhaal komen over de buurtspeeltuin:

"Meteen bij vreemden aanbellen durfde ik nog niet. Daarom ben ik op de moeders van de vriendinnetjes van mijn dochter afgestapt. Toen ik het verhaal af had dacht ik: 'Goh, wat knap van mezelf.'"

Tineke Hoogendoorn uit Maassluis nam enorme hordes. Zij ging dan ook niet iets buitenshuis ondernemen om zichzelf te ontwikkelen, maar uit angst en woede. Tineke heeft op de grond gewoond van het omvangrijkste gifschandaal in Nederland. Als er ergens gif in de grond zit, schrijft Jongerius, zijn het vooral de vrouwen die fel in verzet komen en nergens meer voor terugschrikken. "De kinderen speelden alleen nog op het parkeerterreintje voor de flat. Wel stond ik constant op de galerij te kijken of ze niet te dicht in de buurt van de struiken kwamen. (...) Ik reageer ook veel feller dan mijn man. Maar de mannen zitten niet de hele dag met de kinderen. Hij komt om zes uur van zijn werk."

Tegenstand

"Eerst dringt het niet tot je door wat het is om op gif te wonen," zegt Tineke Hoogendoorn. "Dan sla je de boeken er op na en blijkt die benzeen in de grond dus kankerverwekkend te zijn. En je drie kinderen spelen in de zandbak."

Tineke plaatste een advertentie in de krant met een foto van de kinderen: 'Burgemeester, mogen we bij u in de tuin spelen, want bij ons ligt benzeen. Ze ploegde rapporten door en hing aan de bel bij de Rijnmondraad. Tineke stapte naar Tweede Kamerleden om aandacht voor de zaak te vragen. "Ik vond het doodeng, en dat vind ik het eigenlijk nog steeds. Maar je moest naar buiten komen en zeggen: 'Jongens er moet iets gebeuren.'"

Ze ontmoette veel tegenstand. Niet alleen van de gemeente, die de zaak bagatelliseerde, maar ook van buurtbewoners die zeiden: 'Als die vrouwen hun mond hadden gehouden, hadden wij nog ons huis kunnen verkopen.'

Na vijf jaar wordt het gif eindelijk opgeruimd. Tineke is al eerder vertrokken. Ze heeft gekozen voor haar gezin en niet voor de strijd. "Wij zijn gevluht, ik zag het niet meer zitten met drie kinderen." Ze lieten een onverkoopbare flat achter en zitten nu met dubbele woonlasten.

Uit alle verhalen in het boek blijkt dat de vrouwen veranderd zijn doordat ze iets buitenshuis zijn gaan ondernemen. Gerda Landsmeer zegt dat ze in de laatste acht jaar meer heeft geleerd dan in 18 jaar huwelijk: "Eindelijk doe ik wat ik altijd heb willen doen. Niemand neemt me dit meer af." "Ik laat me de kaas niet meer van het brood eten," zegt Tineke Hoogendoorn. "Ik kan eigenlijk veel meer dan waarvoor ik geleerd heb," vindt Jenny Jussen. En voor Katrien van de Zwaag geldt: "Voor mij is het lang zo geweest dat je doet wat een man verlangt. Maar door het buurtcomité veranderde ik beetje bij beetje. De afwas kon wel eens blijven staan als ik weg moest, vond ik. Mijn man zei: 'Een huisvrouw hoort eerst haar taken in huis af te maken. Als ik nu een avond wegga, krijg ik geen commentaar meer. Pas geleden vroeg hij zelfs hoe het was gegaan.'"

'Als het huis te klein wordt', /12.50. Uitgeverij De Geus in Breda